

Pekka Tapaninen

Kristinuskon kiehtova maailma

Esseitä

Kristinuskon kiehtova maailma

Pekka Tapaninen

**KRISTINUSKON KIEHTOVA
MAAILMA**

Esseitä

@ 2014 Pekka Tapaninen

Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-318-310-0

SISÄLLYS

Saatteeksi 9

I Eeden ja tapahtumia siellä 11

Johdanto

Aadam ja Eeva

Syntiinlankeemus

Missä Eeden?

II Eedenin menetys 28

Johdanto

Alkutapahtumat

Neuvonpito taivaassa

Tapahtumia Maan päällä

Jälkikirjoitus

III Eedenin uusi puutarha 40

IV Häirikkö apulaisineen 47

Raamatussa kerrottua

”Haamu”, tehokas taustavaikuttaja

Ikimuistoinen vierailu

Ei aina voi onnistua

Jälkikirjoitus.

V Ikuinen elämä 64

Syntymää edeltävä elämä

Ajallinen elämä

Kuoleman jälkeinen elämä

VI Kaksi Jerusalemia 72

Ensimmäinen

Toinen

VII Kysymyksiä ja vastauksia 81

VIII Luomakunnan ylistäjiä 95

IX Milloin taivaaseen? 101

Vastaus 1: Heti ruumiin kuoleman jälkeen

Vastaus 2: Ensin välitilaan

Vastaus 3: Ensin kiirastuleen

Vastaus 4: Kun jälleensyntymiset päättyvät

Vastaus 5: Vasta aikojen lopulla.

X Ota, lue! 113

Lue Jumalan kirjoja

Lue Augustinuksen kirjoja

Älä unohda C. S. Lewisää

XI Paluu kristityksi 125

Kyselyä ja ihmettelyä

Ekskursio: Koraanin Paratiisi

Paluu kirkon yhteyteen

XII Portit taivaaseen 133

Johdanto

Seitsemän porttia

XIII Taivaaseen muisteltavia 140

Neitsyt Maria ja Joosef

Magdalan Maria

Marttyyrit

Onko taivaassa suomalaisia?

XIV Taivas 157

Kolmiykseys

Enkelit

”Pyhät taivaan”

Pääsiäinen taivaassa

Taivaallinen jumalanpalvelus

XV Utopioita ja tulevaisuusvisioita 180

Messiaaninen odotus

Joakimin Pyhän Hengen aikakausi

Moren Utopiasaari

Baconin tulevaisuusvisio

Voltairen Eldorado

Blake, Uuden Jerusalemin odottaja

Lisää utopioita

Werfelin tulevaisuusnäky

Päätössanat

XVI Vaellus pyhimpään 200

Johdanto

Helvettiosa

Kiirastuliosa

Paratiisiosa

Jälkisanat

Liite: Tekstissä siteeratut tai muutoin mainitut raamatunkohdat 214

Saatteeksi

Joku kirkon opettajista on sanonut huomionaan: ”Miten paljon suurempi ja kiehtovampi onkaan pyhä, autuaaksi tekevä uskomme kuin tavallisesti luulemme”. Tuosta toteamuksesta olen saanut virikkeen kirjani otsakkeelle, siis tälle: ”Kristinuskon kiehtova maailma”.

Samainen kirkon opettaja on sanonut myös näin: ”Sen (kristinuskon) tutkiminen on rikastuttava kokemus. Mutta vähän ehtiikään yhden ihmiselämän puitteissa siihen perhe-tyä!” Eipä voi muuta kuin yhtyä: ”Todellakin. Näin on”. Eksegetiikan tai systemaattisen teologian tutkija tosin en ole. Mutta, kuten papin ammattiin kuuluu, teologisten kysymysten pohdiskelija olen ollut, ja yhä eläkeläisenäkin olen.

Kirjani kirjoituksissa (”esseissä”) käsittelen muun muassa seuraavia aiheita: Eedenin puutarha, enkelit, Jerusalem, Jumalan kirjat, jumalanpalvelus, kirkko, Kolmiykseys, kuolema, kuoleman jälkeinen elämä, luomakunta, maanpäälliset utopiat, pelastus, pyhät taivaassa, Saatana, syntymää edeltävä elämä, taivas, taivastoivo, tulevaisuusvisiot, tuhatvuotinen valtakunta, usko ja epäusko, Uusi Jerusalem, ylösnousemus.

Mainituista aiheista ”taivas” on olennaisin osa sitä olemassaolon kiehtovaa todellisuutta, jonka asiantuntija kristinuskon on. Taivas on Kolmiykseyden, enkelien ja ihmisten suuren paljouden asuinsija.

Vanhastaan on luonnehdittu niin, että kristinuskon on vastausta kysymykseen, miten ihminen pelastuu, pääsee taivaaseen. Tähän aihepiiriin liittyy kirjoitus ”Pelastuksen portit”.

Kirjani tärkein teologinen anti kuitenkin sisältyy es-
seeseen ”Milloin taivaaseen?”. Painotukseni on: Ruumiin
kuolema ei merkitse elämän väliaikaista saatikka lopullista
päättymistä (”kokoihmisen kuolema”, ”kokokuolema”).
Sama sanoma sisältyy moniin muihinkin kirjoituksiini.

Paitsi Raamattua ja teologisia kirjoja käytän kirjoituisteni
teossa hyödyksi myös niitä lukemiani maailmankirjallisuuden
merkkiteoksia, joiden sisältöön ”kristinuskon kiehtova maa-
ilma” on tavalla tai toisella vaikuttanut. Klassikkojen tarkas-
telun avulla pyrin elävöittämään ja monipuolistamaan kirjani
sisältöä. Samalla saan tilaisuuden tuoda esille omia kom-
mentteja. Kaikki tämä, niin toivon, lisää kirjoitusteni mielen-
kiintoisuutta.

Tarkkoja lähdeviitteitä en pääsääntöisesti anna. Katson,
että siteerattujen tai muutoin hyödyksi käytettyjen kirjojen
nimien maininta (ilman sivunumeroiden ilmoittamista) riittää.
Raamattuviitteet dokumentoin tarkemmin. Toki kirjassani
on suuri määrä pikkutietoutta, josta ei ole lähdeviitettä. Ar-
velen, että lähdeviitteiden puuttuminen ei lukijan kannalta
ole kovinkaan suuri harmi.

I EEDEN JA TAPAHTUMIA SIELLÄ

Johdanto

Kuinka usein sana ”paratiisi” on Raamatussa? Ei kovinkaan usein: Vanhan testamentin kirjoissa vain neljä ja Uuden testamentin puolelta vain kaksi kertaa. Näin harva esiintyminen on yllätys, siksi tuttu ja paljon käytetty mainittu sana jopa suomalaisessa arkisessa puhekielessä on.

Raamatussa sanat puutarha ja paratiisi ovat usein synonyymejä. Sana ”puutarha” esiintyy Vanhassa testamentissa 52 ja Uudessa testamentissa kahdeksan kertaa.

Sanojen puutarha ja paratiisi läheisellä yhteydellä ovat vanhat juuret. Zarathustralaisten pyhien kirjoitusten alkupe-
räisessä muinaispersialaisessa avestan kielessä on näet sana ”pari-daeza”. Sana tarkoittaa puistoa, jossa kuninkaat viettävät vapaa-aikaansa. Antiikin Roomassa ”paradisos” on palatsin puutarha, talon tai temppelin esipiha. Nykyisessä antiikkia ihannoivan Nostalgo Paradison rakennustyyli-
ssä terassi, parveke ja puutarha ovat olohuoneen jatke. Ulkotilat pyritään saamaan kutsuviksi ja romanttisiksi. Tiina Koskimiehen ja Maarit Knuutilan kirjassa ”Pappilan puutarhassa” kerrotaan ”pienistä vihreistä paratiiseista maan päällä”. Näitä ovat muun muassa olleet luostarien ja suomalaisten pappiloiden puutarhat.

+

Raamatussa kerrotuista paratiisipuutarhoista tulee ensimmäisenä mieleen Ensimmäisessä Mooseksen kirjan (Genesiksen) toisessa ja kolmannessa luvussa kuvattu Eedenin puutarha.

Jumala (Kolmiykseys) on kaiken Eedeniin liittyvän suunnittelija ja suunnitelluksi tulleen toteuttaja. Nimenomaan hän, Jumala, pystyttää Eedeniin puutarhan kasveineen ja eläimineen. Hän, Jumala, tekee sinne myös kaksi ihmistä, joille hän antaa elämisen säännöt. Hän järjestää niin, että puutarhassa on kaksi aivan erityistä puuta, Tiedon puu ja Elämän puu. Tiedon puun hedelmiä puutarhan ihmisillä ei ole lupa syödä. Elämän puusta he saivat syödä, mutta eivät sitä tee.

Jumala on myös muutoin Eedeniin sijoittuvien tapahtumien päähenkilö. Kertoja käyttää Jumalasta nimeä ”Jahve”. Nimi viestittää: Vain Jumala on varsinaisesti olemassa. Muu olemassa oleminen on Jumalalta saatua olemista.

Miksi kaikki vaivannäkö? Lukija jää epätietoiseksi. Eihän tosin Raamatusta kovin selkeästi käy selville sekään, mikä tarkoitus on ollut näkymättömän ja näkyvän maailma luomisella. Niinpä ei pidä ihmetellä, kun Paavali kysyen huudahtaa Kirjeessä roomalaisille (11:34): ”Kuka voi tuntea Herran ajatukset, kuka pystyy neuvomaan häntä?”

Pitkö Jumalan tehdä Eedenin puutarha sitä varten, että se olisi koetuksen paikka? Tuskin voi näin olla. Ajattelen: Tapahtumat Eedenissä ovat luonteeltaan opetusta: opetusta ensin Aadamille ja Eevalle ja sittemmin kaikille ihmisille, jotka elävät Raamatun vaikutuspiirissä.

Jumala tietää kaiken ilman demonstraatioita. Toki kuitenkin on myös niin, että ennalta tietäminen ei asioiden kulkuun vaikuta. John Miltonin runoelmassa ”Kadotettu paratiisi” Jumala itse sanoo:

”Ennakolta jos kaiken näin,
ei häirinnyt se heitä:
niin käynyt olis, vaikken
siit' ois tiennyt”.

Mooseksen kirjan lukija ehkä tekee myös toisen kysymyksen, tämän: Voiko tapahtua jotain, joka olisi vastoin Kaikkivaltiaan tahtoa?

Tavallisimmin opetetaan näin: Kaikki, mikä on tapahtunut tai tapahtuu nyt, on Jumalan sallimaa. Martti Lutherin näkemys ”Sidotussa ratkaisuvallassa” on kokolaiilla toinen. Luther sanoo Erasmus Rotterdamilaiselle: : ”Luuletko, että Jumala tietää edeltäpäin jotakin, jota hän ei tahdo, tai että hän tahtoo jotakin, jota hän ei tiedä? Ja Luther jatkaa: ”Kaikki se, minkä me teemme ja kaikki se mikä tapahtuu, tapahtuu – mikäli sitä katsotaan Jumalan kannalta – välttämättömyyden pakosta”.

Voidaan myös sanoa: Jumala ei elä ”ajassa”. Hänelle kaikki menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden hetket, päivät ja vuodet ovat ”nyt”. On näin ollen tarpeetonta esimerkiksi miettiä, auttaako rukous. Jos ihminen rukoilee, Jumala ennalta tietää rukouksen – samoin oman puuttumisensa tapahtumien kulkuun ja sen seuraukset.

Aadam ja Eeva

Eedenin puutarhassa on vain kaksi ihmistä, nuo jotka jokainen nimeltä tietää: Aadam ja Eeva. Nämä kaksi ovat kyseessä olevan ajan ihmisistä ihmisiä sanan syvimmissä ja täydellisimmässä merkityksessä.

Aadamin ja Eevan ihmiseksi tekemisen tapa on poikkeuksellinen. Aikaisemmin on Genesiksessä kerrottu, kuinka Jumala luo tyhjästä pelkällä sanallaan ihmisen. Aadamin ruumiin Jumala sen sijaan tekee ”maan tomusta”. Pidän tärkeänä todeta, että varsinaisesti ihmiseksi Adam tulee vasta sen jälkeen, kun Jumala puhaltaa maan tomusta tehtyyn ruumiiseen ”elämän henkäyksen” (1. Moos. 2:7).

Adam ei viihdy yksinään. Jumala tekee hänelle kumppanin, Eevan, sanoen totuuden, joka on koettu oikeaksi myös myöhemmin aikoina (1. Moos. 2:18): ”Ei ole ihmisen hyvä olla yksinään”. Myös Adam pukee sanoiksi havainnon, jonka totuudenmukaisuutta ei tarvitse epäillä (1. Moos. 2:23): ”Tämä on luu minun luustani, liha minun lihastani”. Kirjan kirjoittaja liittyy kerrontansa tähän kohtaan lisäyksen, joka kuvastaa paratiisin ulkopuolista maailmaa ja sen tapoja (1. Moos. 2:24): ”Siksi mies jättää isänsä ja äitinsä ja liittyy vaimoonsa, niin että he tulevat yhdeksi lihaksi”.

On suuri kunnia ihmiselle, että Jumala itse on Eedenin puutarhan ihmisten isä ja äiti. Suuri kunnia on myös se, että Jumala on heidän kanssaan, heitä lähellä.

Ihmisellä on erityisasema muuhun luomakuntaan verrattuna. Nimenomaan ihminen – niin Adam ja Eeva kuin kaikki muutkin ihmiset – on luotu Jumalan kuvaksi. Psalmien kirjassa psalmirunoilija huudahtaa (Ps. 8:16): ”Sinä teit hänestä lähes kaltaisesi olennon”.

Ihminen on Jumalan luomassa maailmassa vertaansa vailla paitsi viisaudessa ja hyvydessä myös pahuudessa. Genesiksen kuudennessa luvussa kerrotaan, että Jumala jopa katuu, että hän oli tehnyt ihmisen. Niinpä hän tekee päätöksen (6:7): ”Minä pyyhin maan päältä ihmisen”. Hurskaan Nooan tähden Jumala kuitenkin sittemmin antaa lupauksen

(8:21): ”Minä en enää koskaan kiroa maata ihmisen tähden, vaikka ihmisen ajatukset ja teot ovat pahat nuoruudesta saakka”. Ja myöhemmin, kun aika on sopiva, Kolmiykseyden toinen persoona Poika, inkarnoituu maailmaan viedäkseen ristinpuulle kaikkien aikojen kaikkien ihmisten synnit.

Ihmisen tulee saada olla ihminen. Ero Ojanen kuvailee miellyttävässä kirjassaan ”Hyvyyden filosofia” 1900-lukua negatiivismin kulta-ajaksi. Yhtenä esimerkkinä hän mainitsee ihmisen arvon opillisen minimoinnin. Ihminen on alennettu lajiksi muiden joukkoon. Kirjoittaja esittää huomionarvoisen vastauksen kysymykseen, miksi ihmisen henkisyys – ja henki ylipäätänsä – on tahdottu tieteellisessä tutkimuksessa kieltää. Vastaus näet on: Uskonnon pelossa tai uskonnon vastustamisen tarkoituksessa. Kirjassaan ”Olemisen porteilla” Kari Enqvist puolestaan – ilmeisen valittaen – toteaa, että ”henki on alkanut viime aikoina kavuta myös tieteen näyttämölle”. Hänen oma näkemyksensä on: ”Kaikki on pohjimmaltaan pelkkää fysiikkaa”.

Ojanen jatkaa analyysiaan todeten, että kaikki sanat ja käsitteet, jotka viittaavat uskontoon tai metafysiikkaan, on pyritty tieteellisessä ajattelussa ja kielenkäytössä poistamaan. On jo aika uudelleen arviointiin, kirjoittaja toteaa. Loppuhui-pentumana hän kysyy: ”Mihin ihmeeseen tiedollinen ajattelu enää tarvitsee sellaista hypoteesia, että Jumalaa tai uskonnon tavoittelemaa todellisuuden aluetta ei ole olemassa?”

+

Aadam antaa kaikille löytämilleen kasveille ja eläimille nimet. Tämä kertoo paratiisin ihmisen älykkyydestä ja kehitystasosta. Aadam näet nimiä antaessaan on kuin tiedemies ainakin. Ruotsalainen Carl von Linné oli aikanaan uusi Aadam, aina-

kin mitä nimien antamiseen kasveille tulee. Pohjoisessa osataan jo nykyään olla ylpeitä siitä, että rovasti Lars Levi Laestadius oli paitsi nimeään kantavan herätysliikkeen alulle panija myös arvostettu kasvitieteilijä.

Mitä läheisempi ihmisen suhde luontoon – kasveihin, elämiin ja kaikkeen muuhun – on, sitä parempi. Eugen Drewermann, psykoanalyttikko ja teologi, kirjoittaa kirjassaan ”Uskon alkukuvat”, jossa on paljon sellaista josta en pidä, innostavasti: ”Joka tahtoo antaa paratiisin mallin mukaan eläimille nimet, hänen on opittava tanssimaan niiden tansseja, ymmärtämään niiden kieltä, ja laulamaan niiden siintä olemusta”.

Aadamin varsinaisena tehtävänä on viljellä ja varjella puutarhaa. Usein esitetään itsestään selvytenä, että viljelyn ja varjelun tehtävä on annettu kaikille ihmisille – siis myös Eedenin puutarhan ulkopuolelle. Tämänsisältöisen käskyn olemassaolosta Genesis ei kuitenkaan kerro. Sen sijaan kirjassa kerrotaan, että Jumala sanoo (1. Moos. 1: 28): ”Olkaa hedelmälliset, lisääntykää ja täyttäkää maa ja ottakaa se valtaanne”.

Timo Veijola toteaa kirjassaan ”Ihminen, missä olet?”, että valtaan ottamisen käskyä ei nykyään mielellään mainita, koska käskyn olemassaolo katsotaan ympäristökriisin yhdeksi syyksi. Veijolan mielestä ujestelu on tarpeetonta. Väärinkäyttö ei sisälly Jumalan käskyyn. Luonnon riistämistä ei tunnetusti tapahdu vain siellä, missä eletään tai on eletty Raamatun vaikutuspiirissä.

Oman kommenttina lisään: Kun aikanaan Jumala antaa kymmenen käskyn lain, luonnon valtiaana olemisesta ei puhuta mitään.

Paratiisista karkotuksen jälkeen Aadamin osana oli

Kirjan esseet ovat: 1) Eedenin puutarha, 2) Eedenin menetys (Miltonin ”Kadotettu paratiisi”), 3) Eedenin uusi puutarha (kirkko), 4) Häirikkö apulaisineen (esitellään mm. Bulgakovin, C. S. Lewisin ja Shakespearen teoksia), 5) Ikuinen elämä (elämä ennen syntymää ja elämä kuoleman jälkeen), 6) Jerusalem, 7) Kysymyksiä ja vastauksia (esitellään mm. Collianderin, Dostojevskin, Gogolin, Greenen, Redfieldin, Tolstoin, Unamunon ja Waltarin kirjoja), 8) Luomakunnan ylistäjiä (Lin Jutang, Franciscus Assisilainen, Bonaventura, Thomas Traherbe), 9) Milloin taivaaseen?, 10) Ota, lue! (esitellään Jumalan, Donnen, Augustinuksen ja Lewisin kirjoja), 11) Paluu kristityksi (Lin Jutang, ekskursiona Koraanin Paratiisin esittely), 12) Pelastuksen portit, 13) Taivas, 14) Taivaaseen muisteltavia, 15) Utopioita ja tulevaisuusvisioita (esitellään mm. W. Blaken, Moren, Werfelin ja Voltairen kirjoja), 16) Vaellus pyhimpään (Danten ”Jumalainen näytelmä”).

Kirjan tärkein anti sisältyy kirjoitukseen ”Milloin taivaaseen?”. Esseän sanoma on: Ruumiin kuolema ei merkitse koko ihmisen elämän väliaikaista tai lopullista päättymistä. Taivaassa on jo nykyisin suuri ihmisten paljous.

ISBN: 978-952-318-310-0

BoD[™]
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi